

STUDIA I ARTYKUŁY

Witold Marcoń

Częstochowa

Unifikacja Zaolzia w ramach województwa śląskiego z II Rzeczpospolitą

Zaolzie jest to część Śląska Cieszyńskiego leżąca na zachód od rzeki Olzy, przepływającej przez miasto Cieszyn. Warto zwrócić uwagę, że obszar autonomicznego organizmu w październiku i listopadzie 1938 r. powiększył się o Zaolzie oraz małą część Czadeckiego. Władze centralne i lokalne przystąpiły do unormowań prawnych, których celem była integracja tego obszaru z II RP. Proces unifikacyjny trwał od jesieni 1938 r. do wybuchu drugiej wojny światowej 1 IX 1939 r. Zagadnieniem tym interesowano się w latach 1938–1939¹. Po drugiej wojnie światowej poruszano różnorodne kwestie związane z przynależnością Zaolzia do Polski. Kilku autorów przedstawiło prace dotyczące tego problemu². Włączenie Zaolzia do obszaru II RP nasunęło poważne trudności w kwestii integracji tego terenu, na

---

¹ F. Bocheński, *Uwagi o sytuacji prawnej Śląska za Olzą od chwili upadku Austrii do dnia dzisiejszego*, „Głos Prawników Śląskich” 1938, nr 4, s. 424–444; R. Przyłudzki, *Obraz gospodarczy Śląska Zaolziańskiego wraz z zarysem górnictwa i hutnictwa*, Katowice 1939; A. Wrzosek, *Śląsk za Olzą. Obraz gospodarczy*, Katowice 1939. Na łamach dwutygodnika „Przegląd Notarialny” ukazało się szereg artykułów dotyczących przyłączenia Zaolzia do Polski jesienią 1938 r.: *Śląsk Zaolziański w granicach Rzeczypospolitej*, „Przegląd Notarialny” 1938, nr 20, s. 2–3; J. Nartowski, *Na Śląsku Zaolziańskim*, „Przegląd Notarialny” 1938, nr 21, s. 3–5; W. Dąbrowski, *Powrót Zaolzia do Rzeczypospolitej*, „Przegląd Notarialny” 1938, nr 23–24, s. 11–13.

² W ujęciu chronologicznym: H. Batowski, *Kryzys dyplomatyczny w Europie. Jesień 1938 — wiosna 1939*, Warszawa 1962; M. Drozdowski, *Polityka gospodarcza rządu polskiego na Śląsku Zaolziańskim*, „Najnowsze Dzieje Polski” 1965, t. IX, s. 227–237; K. Kozielski, *Sytuacja przemysłu ciężkiego na Zaolziu (październik 1938 — wrzesień 1939)*, „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»” 1972, nr 4, s. 579–601; W. Musialik, *Plany i rzeczywistość władzy polskiej na Zaolziu 1938–1939*, „Studia Śląskie” 1990, t. XLIX, s. 109–120; E. Długajczyk, *Tajny front na granicy cieszyńskiej. Wywiad i dywersja w latach 1919–1939*, Katowice 1993; M. Zgórnjak, *Europa w przededniu wojny. Sytuacja militarna w latach 1938–1939*, Kraków 1993; J. Januszewska–Jurkiewicz, K. Nowak, *Zaolzie w granicach województwa śląskiego*, w: *Województwo śląskie (1922–1939). Zarys monograficzny*, red. F. Serafin, Katowice 1996, s. 196–210.

którym obowiązywało wcześniej ustawodawstwo austriackie i czesko-słowackie. Władze ogólnopolskie i Sejm Śląski na przełomie lat 1938–1939 rozciągnęły na ten uzyskany teren szereg aktów prawnych, których celem była unifikacja. Kryzys państwa czechosłowackiego w 1938 r. przyniósł wzrost zainteresowania kwestią Zaolzia. Równocześnie z działaniami podjętymi przez państwo polskie na arenie dyplomatycznej, rozpoczęto przygotowania do czynnego wystąpienia na terenie przygranicznym. Koncentrowały się one głównie na terenie województwa śląskiego. 19 IX 1938 r. odbyło się z inicjatywy wojewody Michała Grażyńskiego zebranie organizacyjne Komitetu Walki o Prawa Polaków w Czechosłowacji. Na jego czele stanął marszałek IV Sejmu Śląskiego Karol Grzesik, a delegatem wojewody został radca Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego Marek Stanisław Korowicz³. 17 IX 1938 r. M. Grażyński rozpoczął z polecenia premiera Felicjana Sławoja Składkowskiego przygotowania administracji terenowej na ewentualność przyłączenia do Polski Zaolzia. Wybór wojewody śląskiego na organizatora administracji zaolziańskiej nie był przypadkowy, a wynikał z docenienia jego zainteresowań Śląskiem Cieszyńskim⁴. Od 19 IX 1938 r. zaczęto oficjalnie posługiwać się hasłem przyłączenia Zaolzia do Polski. Komitet Walki o Prawa Polaków w Czechosłowacji przeobraził się w Komitet Walki o Śląsk za Olzą. Jego oddziały powstały w Bielsku, Cieszynie, Pszczynie i Rybniku. 19 IX 1938 r. odbyła się zainspirowana przez M. Grażyńskiego wielka manifestacja w Katowicach na rzecz Zaolzia⁵. Noc z 21 na 22 IX 1938 r. zapoczątkowała akcję zbrojną na Zaolziu. Utworzono Legion Zaolziański — formację, która miała brać udział w ewentualnych walkach o Zaolzie u boku wojsk regularnych. W kryzysie czechosłowackim wzięła udział polska armia. Była to Samodzielna Grupa Operacyjna „Śląsk” pod dowództwem gen. Władysława Bortnowskiego. Zgodnie z sugestią M. Grażyńskiego powstała także instytucja Delegata Wojewody Śląskiego przy Dowództwie Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Śląsk”. Dnia 29 IX 1938 r. na to stanowisko powołano drugiego wicewojewodę śląskiego Leona Malhomme’a, byłego konsula polskiego w Morawskiej Ostrawie. Oddano mu do dyspozycji przedstawicielstwo, które przejęło funkcje utworzonej 25 IX 1938 r. Delegatury Terytorialnej Dowódcy Okręgu V. Między urzędników śląskich podzielono zakres obowiązków odpowiadający ramowo zadaniom spełnianym przez starostwo⁶. Chodziło w tym przypadku o szybkie dostosowywanie przepisów prawnych funkcjonujących na Zaolziu do unormowań ogólnopolskich i lokalnych śląskich. Przyjęcie przez Czechosłowację polskiego ultimatum w sprawie Zaolzia 30 IX 1938 r. przyczyniło się do zajęcia przez wojsko II RP powiatów: czeskocieszyńskiego i frysztackiego. Samodzielna Grupa Operacyjna „Śląsk” pod dowództwem W. Bortnowskiego wkroczyła do Czeskiego Cieszyna (nazywanego odtąd Cieszyńskiem Zachodnim). 9 X 1938 r. zajęto ostatnie miejscowości Zaolzia: Bogumin i Rychwałd⁷. Włączony do Polski teren obejmował powiat czeskocieszyński i frysztacki oraz 3 gminy z powiatu frydeckiego (Szonów, Wojkowice, Żermanice).

³ J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 198–199; W. Musiałik, op. cit., s. 111.

⁴ M. Drozdowski, *Polityka gospodarcza rządu polskiego 1936–1939*, Warszawa 1963, s. 108; J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 199; W. Musiałik, op. cit., s. 109–110; M. W. Wanatowicz, *Historia społeczno-polityczna Górnego Śląska i Śląska Cieszyńskiego w latach 1918–1945*, Katowice 1994, s. 170–171.

⁵ E. Długajczyk, op. cit., s. 129 i nast., 156 i nast., 165 i nast.; J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 199.

⁶ W. Musiałik, op. cit., s. 113–114.

⁷ W. Dąbrowski, op. cit., s. 12; E. Długajczyk, *Sanacja śląska. 1926–1939. Zarys dziejów politycznych*, Katowice 1983, s. 349–350; J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 200–201; W. Musiałik, op. cit., s. 114; M. W. Wanatowicz, op. cit., s. 173.

Obszar zajęty przez Polskę wynosił 830 km⁸. Między 25 a 30 XI 1938 r. przyłączono do Polski 3 wsie słowackie z okolicy Czadcy (Skalite, Czerne, Świerczynowiec) o powierzchni 44 km² ⁹.

Integrację Zaolzia z państwem polskim rozpoczęto 11 X 1938 r. Na mocy dekretu prezydenta RP o zjednoczeniu odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego z Rzeczypospolitą Polską teren ten został włączony do województwa śląskiego¹⁰. Art. 3 tejszej centralnej regulacji stwierdzał, że Śląsk Zaolziański stał się częścią składową autonomicznego organizmu i wprowadzono tam statut organiczny. Ponadto prezydent RP powołał czterech posłów z Zaolzia do IV Sejmu Śląskiego: dra Franciszka Bajorka, Józefa Bergera, Augustyna Łukosza i Rudolfa Paszka. Również Ignacy Mościcki mianował senatorem RP dra Leona Wolfa z Frysztatu, reprezentanta Zaolzia. Integracja Zaolzia z województwem śląskim, a zarazem z państwem polskim natrafiła na poważne przeszkody z uwagi na funkcjonowanie tam wcześniej prawa austriackiego i czeskiego. Włączenie kolei zaolziańskiej do Dyrekcji Okręgowej w Krakowie, a nie w Katowicach było błędnym pociągnięciem władz centralnych, które powinny zmierzać do integracji wewnętrznej województwa śląskiego¹¹. Unifikację Zaolzia realizowano do 1 IX 1939 r. dwutorowo, poprzez ogólnopolskie akty prawne i unormowania śląskich władz wojewódzkich. Kolejny dekret prezydenta RP z dnia 11 X 1938 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego wprowadzał na ten obszar szereg centralnych regulacji państwa polskiego¹². Dekret ten w 72 punktach art. 1 rozciągał na Zaolzie kilkadziesiąt ogólnopolskich aktów prawnych. Ponadto prawodawca centralny utworzył w okręgu sądu okręgowego w Cieszynie trzy nowe sądy grodzkie: w Boguminie, Frysztacie i Jabłonkowie¹³. Po przyłączeniu Zaolzia do Polski resort sprawiedliwości reskryptem z dnia 14 X 1938 r. rozszerzył kompetencje Sądu Apelacyjnego w Katowicach oraz Sądu Okręgowego w Cieszynie na odzyskane ziemie i powołał polskie sądy grodzkie w Boguminie, Frysztacie i Jabłonkowie. Największy był sąd grodzki we Frysztacie, liczący 12 sędziów, 30 urzędników i 6 woźnych, natomiast sąd w Boguminie zatrudniał 6 sędziów i 16 urzędników, 4 woźnych, a w Jabłonkowie — 4 sędziów, 9 urzędników i 3 woźnych¹⁴. Sąd grodzki w Cieszynie Zachodnim połączono z sądem grodzkim w Cieszynie Wschodnim. Następny dekret prezydenta RP z dnia 11 X 1938 r. o przerachowaniu zobowiązań opiewających na walutę czesko-słowacką dotyczył wymiany pieniężnej¹⁵. Dnia 17 X 1938 r. korona czechosłowacka utraciła rolę prawne-

⁸ J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 201; M. W. Wanatowicz, op. cit., s. 173.

⁹ J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 201.

¹⁰ „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” (dalej: Dz.U.R.P.) 1938, nr 78, poz. 533; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający stan prawny na obszarze województwa śląskiego*, wyd. II, Katowice 1939, s. 341; M. Dzięcioł, *Administracja państwowa rolnictwa w województwie śląskim w latach 1922–1939*, „Studia i Materiały z Dziejów Śląska” 1987, t. XVI, s. 372; J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 201; *Ustawodawstwo polskie obowiązujące na Śląsku Zaolziańskim i innych ziemiach odzyskanych*, Lwów 1938, s. 5–6.

¹¹ J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 203; W. Musialik, op. cit., s. 112.

¹² Dz.U.R.P. 1938, nr 78, poz. 534; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 345–349; *Śląsk Zaolziański...*, s. 2–3; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 6–7.

¹³ T. Pietrykowski, *Sądownictwo polskie na Śląsku 1922–1937*, Katowice 1939, s. 75–79; F. Serafin, *Sądownictwo powszechne. Adwokatura. Notariat*, w: *Województwo śląskie...*, s. 432.

¹⁴ T. Pietrykowski, op. cit., s. 77; F. Serafin, op. cit., s. 432.

¹⁵ Dz.U.R.P. 1938, nr 79, poz. 535; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 349; J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 203; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 9–10; M. W. Wanatowicz, op. cit., s. 174.

go środka płatniczego w myśl art. 5 tego dekretu. Władze polskie ustaliły kurs przeliczeniowy: 100 koron czechosłowackich do 16 złotych. Przelicznik ten nie był korzystny dla mieszkańców Zaolzia. Dnia 19 X 1938 r. ukazał się kolejny centralny akt prawny dotyczący Zaolzia: dekret prezydenta RP o zmianie rozporządzenia prezydenta RP o krzyżu i medalu niepodległości¹⁶. Ogólnopolski prawodawca w myśl art. 1 tego dekretu mógł nadawać Krzyż i Medal Niepodległości osobom, które zasłużyły się czynnie w walkach o włączenie Śląska Cieszyńskiego za Olzą do Polski w 1938 r., na podstawie zgłoszeń złożonych do dnia 31 I 1939 r. Odznaczenie nadawano do 31 III 1939 r. Dnia 19 X 1938 r. prezydent RP podpisał kolejny dekret dotyczący rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 20 I 1920 r. o obywatelstwie państwa polskiego na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego oraz zmianie niektórych przepisów¹⁷. Ten dekret służyć miał wzmocnieniu polskiego charakteru Zaolzia. Kolejnym ogólnopolskim aktem prawnym wprowadzonym na ten teren był dekret prezydenta RP z dnia 19 X 1938 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego¹⁸. W tym przypadku na Zaolzie przeniknęły dwie centralne regulacje:

- 1) rozporządzenie prezydenta RP z dnia 27 X 1933 r. o komisjach rozjemczych do ułatwiania zatargów zbiorowych między pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu¹⁹,
- 2) ustawa z dnia 2 VII 1937 r. o zapewnieniu i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość państwa polskiego²⁰.

Na szczeblu ogólnopolskim sprawami Zaolzia zajmował się Międzyministerialny Komitet dla Spraw Zaolzia. Jego celem było związanie gospodarki Zaolzia z systemem ekonomicznym Polski. Komitetowi przewodniczył wiceminister spraw zagranicznych Mirosław Arciszewski²¹. Władze centralne starały się utrzymać produkcję górniczo-hutniczą i zbyt towarów produkowanych na Zaolziu na poprzednim poziomie. Kolejną regulacją centralną dotyczącą Zaolzia było rozporządzenie ministra skarbu z dnia 28 X 1938 r. o utworzeniu i zniesieniu niektórych urzędów celnych w okręgu administracyjnym w Mysłowicach²². Ustawodawca ogólnopolski utworzył:

- 1) graniczne urzędy celne kolejowe: w Boguminie, Gnojniku, Mostach i Szymbarku,
- 2) graniczne urzędy celne drogowe: w Boguminie, Pietwałdzie, Rychwałdzie i Dolnych Toszonowicach,
- 3) oddziały urzędu celnego: w Boguminie, Mostach i Szymbarku,
- 4) posterunki celne: w Błędownicach, Dobracicach, Dziedzinie, Górnych Domasłowicach, Górnych Sobieszowicach, Górnej Łonnie, Kameralnej Ligołce i Pietwałdzie.

¹⁶ Dz.U.R.P. 1938, nr 81, poz. 547; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 11–12.

¹⁷ Dz.U.R.P. 1938, nr 81, poz. 548; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 349–350; J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 203; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 12–13.

¹⁸ Dz.U.R.P. 1938, nr 81, poz. 549; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 350.

¹⁹ Dz.U.R.P. 1937, nr 39, poz. 313; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 350; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 14.

²⁰ Dz.U.R.P. 1937, nr 59, poz. 464; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 350; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 14 i 56.

²¹ M. Drozdowski, *Polityka gospodarcza rządu polskiego 1936–1939*, s. 110–114, J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 202; K. Kozielski, op. cit., s. 581–583; W. Musialik, op. cit., s. 113.

²² Dz.U.R.P. 1938, nr 86, poz. 581; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 16–18.

Zniesiono:

- 1) urzędy celne: w Gołkowicach, Markłowicach, Kaczycach Dolnych, Kaczycach Górnych i Istebnej,
- 2) oddziały drogowe urzędu celnego w Cieszynie,
- 3) posterunki celne: w Gorzyczkach, Godowie, Skrzeńsku, Moszczenicy, Markłowicach Górnych, Pogwizdowie, Markłowicach, Cieszynie, Błogocicach, Puńcowie, Dziegielowie, Górnjej Lesznej, Cisowicy, Jaworniku, Bystrej i Jaworzynce.

Władze centralne zamierzały dostosować zagadnienia celne w związku ze zmianą granic państwa polskiego w październiku 1938 r. Kolejne regulacje ogólnopolskie dotyczyły prawa pracy. Rozporządzenie ministra opieki społecznej z dnia 26 X 1938 r. zostało wydane z uwzględnieniem porozumienia z ministrami przemysłu i handlu oraz rolnictwa i reform rolnych w sprawie utworzenia obwodu inspekcji pracy dla odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego²³. Na podstawie rozporządzenia prezydenta RP z dnia 14 VII 1927 r. o inspekcji pracy utworzono obwód tejże inspekcji w Cieszynie. Dekret prezydenta RP z dnia 6 XI 1938 r. dotyczył tymczasowego uregulowania ubezpieczeń społecznych na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego²⁴. Włączenie Zaolzia do Polski spowodowało zmiany w administracji Kościoła katolickiego. Już 5 XI 1938 r. nuncjusz Filip Cortesi zawiadomił biskupa katowickiego Stanisława Adamskiego o decyzji Stolicy Apostolskiej mianowania go administratorem Zaolzia do czasu ostatecznego ustalenia granic. W ślad za tym, 8 XI 1938 r. komisarz arcybiskupa wrocławskiego ks. Stanisław Weissmann dokonał przekazania tej ziemi biskupowi S. Adamskiemu, co oznaczało odłączenie administracji kościelnej od archidiecezji wrocławskiej. Wikariuszem generalnym terenów włączonych do Polski został ks. Wilhelm Kasperlik. Wikariat obejmował dekanaty: frysztacki, karwiński i jabłonkowski, liczące w sumie 30 parafii. W miejsce kilku proboszczów, którzy opuścili obszar przyłączony do Polski, mianowano księży pochodzących z Zaolzia. Z diecezji katowickiej przybyła ponadto grupa księży, którzy podjęli obowiązki katechetów²⁵. Dekret prezydenta RP z dnia 16 XI 1938 r. o zjednoczeniu z Rzeczypospolitą Polską ziem odzyskanych w listopadzie 1938 r. i rozciągnięciu na te ziemie mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych przyznawał zajęтым terenom polski ustrój konstytucyjny²⁶. Zaolzie na mocy tego dekretu objęte zostało polskim ustawodawstwem. Dwa dni później prezydent podpisał dekret o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych przepisów prawa cywilnego i handlowego na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego²⁷. Na Zaolzie wprowadzono od dnia 1 I 1939 r. następujące centralne regulacje:

- 1) rozporządzenie prezydenta RP z dnia 20 X 1926 r. o uzupełnieniu przepisów normujących ustrój władz spółek akcyjnych²⁸,

²³ Dz.U.R.P. 1938, nr 86, poz. 575; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 350; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 15–16.

²⁴ Dz.U.R.P. 1938, nr 85, poz. 572; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 350; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 19–22.

²⁵ J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 202; J. Myszor, *Historia diecezji katowickiej*, Katowice 1999, s. 238–259.

²⁶ Dz.U.R.P. 1938, nr 87, poz. 585; M. Dzieciół, op. cit., s. 372; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 22–25.

²⁷ Dz.U.R.P. 1938, nr 89, poz. 604; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 26–30.

²⁸ Dz.U.R.P. 1926, nr 103, poz. 598; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 48.

- 2) rozporządzenie prezydenta RP z dnia 30 IV 1927 r. o należnościach za sporządzenie protestu²⁹,
- 3) rozporządzenie prezydenta RP z dnia 27 X 1933 r., kodeks zobowiązań³⁰,
- 4) rozporządzenie prezydenta RP z dnia 27 X 1933 r., przepisy wprowadzające kodeks zobowiązań³¹,
- 5) rozporządzenie RP z dnia 27 VI 1934 r., kodeks handlowy część I³²,
- 6) rozporządzenie prezydenta RP z dnia 27 VI 1934 r., przepisy wprowadzające kodeks handlowy część I³³,
- 7) ustawa z dnia 28 IV 1936 r., prawo wekslowe³⁴,
- 8) ustawa z dnia 28 IV 1936 r., prawo czekowe³⁵.

Rozciągnięcie tych ogólnopolskich aktów prawnych na Zaolzie porządkowało funkcjonowanie władzy sądowniczej na tym terenie. Ponadto prawodawca centralny wprowadził na Zaolzie dwie kolejne regulacje z tego zakresu:

- 1) dekret prezydenta RP z dnia 18 XI 1938 r. o rozciągnięciu prawa notarialnego na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego³⁶,
- 2) dekret prezydenta RP z dnia 18 XI 1938 r. o rozciągnięciu prawa o ustroju adwokatury na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego³⁷.

W ten sposób pod koniec listopada rozpoczęto na Zaolziu proces tworzenia struktur polskiego sądownictwa, palestry i notariatu. Bardzo ważnym centralnym aktem prawnym związanym z unifikacją Śląska Zaolziańskiego z państwem polskim był dekret prezydenta RP z dnia 19 XI 1938 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego³⁸. Ustawodawca ogólnopolski w myśl art. 1 tego dekretu wprowadził 142 regulacje wraz z nowelizacjami. Obejmowały one różne kwestie, takie jak: finanse, gospodarka, górnictwo, rzemiosło, handel, kolej, prawo pracy i wojskowość. Kwestię rolnictwa zaolziańskiego rozstrzygnął dekret prezydenta RP z dnia 19 XI 1938 r. o rozciągnięciu na ziemie Śląska Cieszyńskiego przepisów o reformie rolnej³⁹.

²⁹ Dz.U.R.P. 1927, nr 43, poz. 381; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 58.

³⁰ Dz.U.R.P. 1933, nr 82, poz. 598; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 46.

³¹ Dz.U.R.P. 1933, nr 82, poz. 599; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 46.

³² Dz.U.R.P. 1934, nr 57, poz. 502; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 48.

³³ Dz.U.R.P. 1934, nr 57, poz. 503; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 48.

³⁴ Dz.U.R.P. 1936, nr 37, poz. 282; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 58.

³⁵ Dz.U.R.P. 1936, nr 37, poz. 283; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 46.

³⁶ Dz.U.R.P. 1938, nr 89, poz. 605; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; J. Nar-towski, op. cit., s. 3–4; *Stan prawny na ziemiach odzyskanych*, „Przegląd Notarialny” 1938, nr 22, s. 3; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 31–32.

³⁷ Dz.U.R.P. 1938, nr 89, poz. 606; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 351; *Stan prawny...*, s. 2; *Ustawodawstwo polskie...*, s. 32–37.

³⁸ Dz.U.R.P. 1938, nr 90, poz. 613; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 352–360.

³⁹ Dz.U.R.P. 1938, nr 90, poz. 613; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 360–361; *Stan prawny...*, s. 2.

Wprowadzono na Zaolziu tym trybem ustawę z dnia 28 XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej oraz 12 centralnych aktów prawnych, które ją uzupełniały. Z zaprezentowanego materiału wynika, że tylko w październiku i listopadzie 1938 r. rozciągnięto na Śląsk Zaolziański znaczną liczbę ogólnopolskich regulacji z różnych dziedzin. Proces ten kontynuowano sukcesywnie w 1939 r., mając na celu integrację tegoż terenu z obszarem II RP.

Po przyłączeniu Zaolzia do Polski władze województwa śląskiego przystąpiły do unifikacji prawnej tego terenu z istniejącym organizmem autonomicznym i jednocześnie z obszarem II RP. Zaczęto tam tworzyć struktury Obozu Zjednoczenia Narodowego, do którego wstąpił Związek Polaków w Czechosłowacji. Przewodniczącym Zarządu Obwodu został Jarosław Waleczko, na czele Rady Obwodu stanął starosta frysztacki i senator RP Leon Wolf⁴⁰. Dnia 27 X 1938 r. odbyło się uroczyste posiedzenie IV Sejmu Śląskiego z udziałem czterech reprezentantów z Zaolzia: F. Bajorka, J. Bergera, A. Łukosza i R. Paszka mianowanych przez prezydenta II RP Ignacego Mościckiego⁴¹. Od końca października 1938 r. rozpoczęto proces integracji prawnej Śląska Zaolziańskiego z województwem śląskim. Wyrzcił w ten sposób ustawodawca śląski swoją wolę zintegrowania wszystkich ziem, które miały być objęte jednolitym ustawodawstwem. Rozciągnięto w ten sposób szereg aktów prawnych uchwalonych wcześniej przez parlament śląski. Pierwsze cztery regulacje IV Sejmu Śląskiego zostały uchwalone 27 X 1938 r. i obejmowały swym zasięgiem Zaolzie. Ustawa z dnia 27 X 1938 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych przepisów prawnych na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego⁴² dawała podstawowe unormowania śląskiego parlamentu dla Zaolzia. W ten sposób na mocy art. 2 teje ustawy wprowadzono na Zaolziu następujące akty prawne przyjęte wcześniej przez władze województwa śląskiego:

- 1) rozporządzenie wojewody śląskiego z dnia 17 VI 1922 r. w przedmiocie organizacji policji województwa śląskiego⁴³ w brzmieniu ustawy z dnia 2 III 1923 r.⁴⁴ i ustawy z dnia 10 XII 1925 r.⁴⁵,
- 2) ustawa z dnia 30 III 1931 r. o prawie funkcjonariuszy policji województwa śląskiego i ich rodzin do odszkodowania w niektórych wypadkach wyjątkowych⁴⁶,
- 3) ustawa z dnia 12 XII 1933 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych w województwie śląskim⁴⁷ w brzmieniu ustawy z dnia 21 XII 1937 r.⁴⁸,
- 4) ustawa z dnia 16 VII 1934 r. o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku⁴⁹,
- 5) ustawa z dnia 16 VII 1937 r. o języku urzędowym władz i urzędów administracyjnych w województwie śląskim⁵⁰,

⁴⁰ J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., s. 207; M. W. Wanatowicz, op. cit., s. 173.

⁴¹ *Sprawozdanie stenograficzne* (dalej: spr. sten.) z 24-go posiedzenia (dalej: pos.) IV Sejmu Śląskiego (dalej: SŚ) w dniu 27-go października 1938 r. (dalej: z dnia 27 X 1938), Katowice 1938, szp. 5-24.

⁴² Druk sejmowy: nr 162/ IV SŚ; spr. sten. z 24 pos. IV SŚ z dnia 27 X 1938, szp. 25-28; „Dziennik Ustaw Śląskich” (dalej: Dz.U.Śl.) 1938, nr 18, poz. 34; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 367; M. Dzięcioł, op. cit., s. 373.

⁴³ Dz.U.Śl. 1922, nr 1, poz. 4.

⁴⁴ Dz.U.Śl. 1923, nr 13, poz. 87.

⁴⁵ Dz.U.Śl. 1925, nr 18, poz. 43.

⁴⁶ Dz.U.Śl. 1931, nr 9, poz. 18.

⁴⁷ Dz.U.Śl. 1933, nr 28, poz. 54.

⁴⁸ Dz.U.Śl. 1937, nr 21, poz. 47.

⁴⁹ Dz.U.Śl. 1934, nr 14, poz. 27.

⁵⁰ Dz.U.Śl. 1937, nr 14, poz. 32.

- 6) ustawa z dnia 30 VIII 1937 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych⁵¹,
- 7) ustawa z dnia 21 I 1938 r. o mieszkaniach dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych⁵².

Wielką wagę sprawom szkolnym na Zaolziu przypisywał wojewoda M. Grażyński. Dlatego też już pierwsza ustawa z 27 X 1938 r. wprowadziła te dwie regulacje z zakresu szkolnictwa⁵³. Sprawom polonizacji służyła ponadto ustawa językowa z 16 VII 1937 r. mająca integrować ziemie zaolziańskie z autonomicznym organizmem⁵⁴. Drugi akt prawny śląskiego parlamentu dotyczył ukształtowania Zaolzia w strukturze województwa śląskiego. Ustawa z dnia 27 X 1938 r. o podziale administracyjnym i tymczasowej organizacji administracji na obszarze ziem odzyskanych Śląska Cieszyńskiego⁵⁵ ustalała wykaz gmin miejskich i wiejskich zachodniej części powiatu cieszyńskiego oraz gmin miejskich i wiejskich powiatu frysztackiego. Trzecia ustawa uchwalona 27 X 1938 r. przez IV Sejm Śląski dotyczyła reorganizacji urzędów skarbowych w powiatach: cieszyńskim i frysztackim⁵⁶. Czwarta regulacja parlamentu śląskiego z dnia 27 X 1938 r. określała koszty inwestycyjne na obszarze ziem odzyskanych Śląska Cieszyńskiego⁵⁷. Na Zaolzie wprowadzono następujący akt prawny związany z tym zagadnieniem:

ustawa z dnia 17 I 1935 r. w sprawie podjęcia robót publicznych celem zwiększenia zatrudnienia⁵⁸ w brzmieniu ustawy z dnia 4 VI 1937 r.⁵⁹ i ustawy z dnia 23 III 1938 r.⁶⁰

Integrację Zaolzia z autonomicznym organizmem kontynuowano w 1939 r. Pierwszym aktem prawnym śląskiego parlamentu z dnia 31 I 1939 r. była ustawa o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych przepisów prawnych na ziemie odzyskane w Czadeckiem i Frydeckiem⁶¹. Ponieważ w listopadzie 1938 r. w skład województwa śląskiego weszły ziemie z Czadeckiego i Frydeckiego, dlatego ustawodawca centralny wprowadził na te tereny siedem tych samych aktów prawnych, co uczynił wcześniej w regulacji z dnia 27 października 1938 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych przepisów prawnych na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego⁶². W tym przypadku władzom autonomicznego organizmu chodziło o ujednoczenie prawa na terenach przejętych w październiku i listopadzie 1938 r. przez państwo polskie. Druga ustawa śląskiego parlamentu z dnia 31 I 1939 r. dotyczyła podziału administracyjnego ziem odzyskanych we Frydeckiem i w Czadeckiem oraz zmiany

⁵¹ Dz.U.Śl. 1937, nr 17, poz. 39.

⁵² Dz.U.Śl. 1938, nr 2, poz. 3.

⁵³ J. Januszewska-Jurkiewicz, K. Nowak, op. cit., 204.

⁵⁴ Ibidem, s. 204-205.

⁵⁵ Druk sejmowy: nr 163/ IV SS; spr. sten. z 24 pos. IV SS z dnia 27 X 1938, szp. 25, 28-29; Dz.U.Śl. 1938, nr 18, poz. 35; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368; M. Dziecioł, op. cit., s. 373.

⁵⁶ Druk sejmowy: nr 165/ IV SS; spr. sten. z 24 pos. IV SS z dnia 27 X 1938, szp. 25, 30-32; Dz.U.Śl. 1938, nr 18, poz. 36; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368.

⁵⁷ Druk sejmowy: nr 164/ IV SS; spr. sten. z 24 pos. IV SS z dnia 27 X 1938, szp. 25, 29-30; Dz.U.Śl. 1938, nr 18, poz. 37; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368.

⁵⁸ Dz.U.Śl. 1935, nr 1, poz. 1.

⁵⁹ Dz.U.Śl. 1937, nr 13, poz. 26.

⁶⁰ Dz.U.Śl. 1938, nr 6, poz. 16.

⁶¹ Druk sejmowy: nr 185/ IV SS i 190/ IV SS; spr. sten. z 26 pos. IV SS z dnia 31 I 1939, szp. 83-84; Dz.U.Śl. 1939, nr 2, poz. 5; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368.

⁶² Dz.U.Śl. 1938, nr 18, poz. 34.

granic niektórych gmin powiatów cieszyńskiego i frysztackiego⁶³. Śląski ustawodawca na podstawie art. 3 dekretu prezydenta RP z dnia 16 XI 1938 r. o zjednoczeniu z Rzeczypospolitą Polską ziem odzyskanych w listopadzie 1938 r. i o rozciągnięciu na te ziemie mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych⁶⁴ dokonał następującego podziału terenów włączonych do województwa śląskiego:

- 1) do powiatu frysztackiego włączono część gmin: Gruszów, Hermanice, Michałkowice, Radwanice i Śląska Ostrawa,
- 2) do powiatu cieszyńskiego włączono gminy i części gmin: Bartowice, Błędowice Górne, Błędowice Średnie, Ligota Dolna, Ligota Górna, Morawka, Noszowice, Szonów, Wojkowice i Żermanice,
- 3) do powiatu cieszyńskiego włączono część Czadeckiego.

Wojewoda śląski wraz ze Śląską Radą Wojewódzką czuwali nad zmianami organizacyjnymi podziału administracyjnego we Frydeckiem i Czadeckiem. Ustawodawca lokalny w tym przypadku rozciągał uchwalony wcześniej przez IV Sejm Śląski akt prawny z dnia 27 X 1938 r. o podziale administracyjnym i tymczasowej organizacji administracji na obszarze ziem odzyskanych Śląska Cieszyńskiego poprzez art. 5 niniejszej regulacji⁶⁵. Władze autonomicznego organizmu zmierzały do uporządkowania przepisów prawnych na terenach przyłączonych w październiku i listopadzie do województwa śląskiego. Trzecia ustawa z dnia 31 I 1939 r. dotyczyła rozciągnięcia mocy obowiązującej niektórych ustaw na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego⁶⁶. Na Zaolziu w ten sposób wprowadzono następujące regulacje śląskich władz wojewódzkich:

- 1) ustawa z dnia 19 VI 1933 r. o zasadach gospodarki związków komunalnych oraz o egzekucji roszczeń pieniężnych do związków komunalnych z tytułów prawno-prywatnych⁶⁷,
- 2) ustawa z dnia 14 IV 1924 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w województwie śląskim w brzmieniu rozporządzenia wojewody śląskiego z dnia 8 VII 1926 r.⁶⁸ z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 7 XII 1927 r.⁶⁹ i ustawą z dnia 23 III 1933 r.⁷⁰,
- 3) ustawa z dnia 8 II 1928 r. o utworzeniu Śląskiego Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego⁷¹ z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 10 III 1938 r.⁷²

Powyższa ustawa z dnia 31 I 1939 r. miała charakter przejściowy, gdyż planowano wprowadzić na Zaolziu ogólnopolskie regulacje o podatkach państwowych. Czwartym aktem prawnym uchwalonym przez IV Sejm Śląski 31 I 1939 r. była ustawa o zmianie ustawy

⁶³ Druk sejmowy: nr 186/ IV SS i 189/ IV SS; spr. sten. z 26 pos. IV SS z dnia 31 I 1939, szp. 84–86; Dz.U.Śl. 1939, nr 2, poz. 6; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368.

⁶⁴ Dz.U.R.P. 1938, nr 87, poz. 585.

⁶⁵ Dz.U.Śl. 1938, nr 18, poz. 35.

⁶⁶ Druki sejmowe: nr 179/ IV SS i 191/ IV SS; spr. sten. z 26 pos. IV SS z dnia 31 I 1939, szp. 86–88; Dz.U.Śl. 1939, nr 2, poz. 7; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368; M. Dzieciół, op. cit., s. 373.

⁶⁷ Dz.U.Śl. 1933, nr 17, poz. 37.

⁶⁸ Dz.U.Śl. 1926, nr 17, poz. 30.

⁶⁹ Dz.U.Śl. 1927, nr 26, poz. 48.

⁷⁰ Dz.U.Śl. 1933, nr 9, poz. 16.

⁷¹ Dz.U.Śl. 1928, nr 4, poz. 8.

⁷² Dz.U.Śl. 1938, nr 7, poz. 19.

o podatku od kapitałów i rent oraz o rozciągnięciu mocy obowiązującej tej ustawy na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego⁷³. Śląski prawodawca sprawę tych podatków rozstrzygnął poprzez wprowadzenie na Zaolzie z dniem 1 I 1939 r. mocy obowiązującej ustawy o podatku od kapitałów i rent w brzmieniu ogłoszonym rozporządzeniem wojewody śląskiego z dnia 30 V 1927 r.⁷⁴ Piątą, a zarazem ostatnią regulacją IV Sejmu Śląskiego, przyjętą 31 I 1939 r., była ustawa o zmianie ustawy o Śląskim Funduszu Gospodarczym i o rozciągnięciu mocy obowiązującej tej ustawy na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego⁷⁵. Celem działalności Śląskiego Funduszu Gospodarczego stało się wzmoczenie ruchu budowlanego w autonomicznym organizmie. Z tego funduszu udzielano długotrwałych pożyczek na budowę, przebudowę i nadbudowę domów mieszkalnych, na remonty oraz gminom na zakup i urządzenie terenów przeznaczonych na cele budowlano-mieszaniowe, na budowę osiedli, kolonii i bloków dla pracowników. Ustawa przewidywała udzielanie kredytów osobom prywatnym. Dwie regulacje śląskiego parlamentu z dnia 17 III 1939 r. związane były z rolnictwem zaolziańskim. Pierwszy z tych aktów prawnych dotyczył zmiany ustawy z dnia 15 VI 1936 r. o Śląskiej Izbie Rolniczej oraz o rozciągnięciu mocy obowiązującej tej ustawy na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego⁷⁶. Nowelizacja przepisów o Śląskiej Izbie Rolniczej jako samorządu rolniczego wyniknęła z powodu wprowadzenia dekretu prezydenta RP z dnia 4 XI 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym⁷⁷. Wojewoda śląski w porozumieniu ze Śląską Radą Wojewódzką powoływał w skład Śląskiej Izby Rolniczej jako radców dwóch przedstawicieli z zachodniej części powiatu cieszyńskiego i jednego z powiatu frysztackiego. M. Grażyński miał prawo powołać jednego z trzech wymienionych radców na członka zarządu Śląskiej Izby Rolniczej. Druga ustawa z dnia 17 III 1939 r. określała rozciągnięcie na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego niektórych ustaw dotyczących rolnictwa⁷⁸. Warto zwrócić uwagę, że wszystkie prezentowane do tej pory akty prawne parlamentu śląskiego dotyczące Zaolzia były przygotowywane przez Śląską Radę Wojewódzką pod kierunkiem wojewody M. Grażyńskiego. Ustawa z dnia 17 III 1939 r. o rozciągnięciu na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego wprowadzała tam następujące regulacje Sejmu Śląskiego:

- 1) ustaw z dnia 18 I 1923 r. w przedmiocie opłat od kart myśliwskich⁷⁹,
- 2) ustawa z dnia 16 II 1933 r. o ochronie lasów nie stanowiących własności państwa⁸⁰,
- 3) ustawa z dnia 19 IV 1933 r. o spółkach szatańskich⁸¹,
- 4) ustawa z dnia 19 IV 1933 r. o kwalifikacjach zawodowych osób, trudniących się samodzielnie kuciem koni⁸²,

⁷³ Druki sejmowe: nr 180/ IV SS i 195/ IV SS; spr. sten. z 26 pos. IV SS z dnia 31 I 1939, szp. 88–90; Dz.U.Śl. 1939, nr 2, poz. 8; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368.

⁷⁴ Dz.U.Śl. 1927, nr 15, poz. 29.

⁷⁵ Druki sejmowe: nr 181/ IV SS i 193/ IV SS; spr. sten. z 26 pos. IV SS z dnia 31 I 1939, szp. 76–79; Dz.U.Śl. 1939, nr 3, poz. 9; W. Dąbrowski, *Poradnik prawniczy wyjaśniający...*, s. 368.

⁷⁶ Druki sejmowe: nr 205/ IV SS i 210/ IV SS; spr. sten. z 28 pos. IV SS z dnia 17 III 1939, szp. 10–11; Dz.U.Śl. 1939, nr 10, poz. 24; M. Dzięcioł, op. cit., s. 373.

⁷⁷ Dz.U.R.P. 1936, nr 85, poz. 593.

⁷⁸ Druki sejmowe: nr 204/ IV SS i 211/ IV SS; spr. sten. z 28 pos. IV SS z dnia 17 III 1939, szp. 11–12; Dz.U.Śl. 1939, nr 10, poz. 25; M. Dzięcioł, op. cit., s. 373.

⁷⁹ Dz.U.Śl. 1923, nr 7, poz. 38.

⁸⁰ Dz.U.Śl. 1933, nr 5, poz. 9.

⁸¹ Dz.U.Śl. 1933, nr 13, poz. 23.

⁸² Dz.U.Śl. 1933, nr 17, poz. 39.

- 5) ustawa z dnia 22 XII 1933 r. o rybołówstwie⁸³,
- 6) ustawa z dnia 19 XI 1934 r. o tępieniu chorób roślin oraz tępieniu chwastów i szkodników roślin⁸⁴,
- 7) ustawa z dnia 15 VI 1936 r. o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec⁸⁵,
- 8) ustawa z dnia 16 VII 1937 r. o scalaniu gruntów⁸⁶.

Celem władz wojewódzkich było ujednoczenie ustawodawstwa śląskiego i administracji autonomicznego organizmu oraz zespolenie ziem włączonych w październiku i listopadzie 1938 r. z województwem śląskim w zakresie rolnictwa. Poseł Karol Palarczyk był inicjatorem uzupełnienia ustawy z dnia 4 V 1932 r. o popieraniu rolnictwa śląskiego⁸⁷. Do wniosku działacza sanacyjnego powrócono na 29 posiedzeniu IV Sejmu Śląskiego w dniu 28 III 1939 r. Parlamentarzyści wówczas uchwalili ustawę w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 4 V 1932 r. o popieraniu rolnictwa śląskiego⁸⁸. W związku z tym rozciągnięto moc obowiązującą ustawy z dnia 4 V 1932 r. o popieraniu rolnictwa śląskiego w brzmieniu ogłoszonym obwieszczeniem wojewody śląskiego z dnia 22 V 1934 r.⁸⁹ na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego. Kolejny akt prawny śląskiego parlamentu dotyczący Zaolzia uchwalono w postaci ustawy z dnia 10 VII 1939 r. o uregulowaniu stosunków służbowych funkcjonariuszy związków samorządu terytorialnego powiatu frysztackiego i zachodniej części powiatu cieszyńskiego⁹⁰. Ponadto prawodawca śląski w związku z tym wprowadził na Zaolzie dwa akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 8 VII 1925 r. w przedmiocie uposażenia funkcjonariuszy województwa śląskiego tudzież funkcjonariuszy związków komunalnych⁹¹,
- 2) ustawa z dnia 20 IV 1926 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy śląskich⁹².

IV Sejm Śląski przyjął jeszcze jedną ustawę z dnia 10 lipca 1939 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy z dnia 16 VII 1937 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami na powiat frysztacki i zachodnią część powiatu cieszyńskiego⁹³. Wprowadzono na ten teren ustawę z dnia 16 VII 1937 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami⁹⁴. W ciągu niecałego roku od końca października 1938 r. do lipca 1939 r. Sejm Śląski ustanowił 14 ustaw, których celem była integracja prawna autonomicznego województwa śląskiego. Parlament śląski w krótkim czasie wykazał się sporym wysiłkiem w pracy legislacyjnej zdążającej do pełnego zespolenia Zaolzia z całym regionem. Wydaje się, że wybuch drugiej wojny światowej przerwał proces scalania Zaolzia z częścią cieszyńską i górnośląską pod względem prawnym.

Zaolzie znalazło się przez niecały rok w granicach Drugiej Rzeczypospolitej. Od października 1938 r. do wybuchu drugiej wojny światowej trwał proces unifikacji tego obszaru z wo-

⁸³ Dz.U.Śl. 1933, nr 30, poz. 62.

⁸⁴ Dz.U.Śl. 1934, nr 20, poz. 40.

⁸⁵ Dz.U.Śl. 1936, nr 16, poz. 28.

⁸⁶ Dz.U.Śl. 1937, nr 15, poz. 34.

⁸⁷ Druki sejmowe: nr 184/ IV SS i 215/ IV SS; spr. sten. z 28 pos. IV SS z dnia 17 III 1939, szp. 12–14.

⁸⁸ Druk sejmowy: nr 218/ IV SS; spr. sten. z 29 pos. IV SS z dnia 28 III 1939, s. 66–67; Dz.U.Śl. 1939, nr 10, poz. 23; M. Dzieciół, op. cit., s. 373.

⁸⁹ Dz.U.Śl. 1934, nr 14, poz. 29.

⁹⁰ Dz.U.Śl. 1939, nr 20, poz. 42.

⁹¹ Dz.U.Śl. 1925; nr 11, poz. 28.

⁹² Dz.U.Śl. 1926, nr 11, poz. 19.

⁹³ Dz.U.Śl. 1939, nr 20, poz. 46.

⁹⁴ Dz.U.Śl. 1937, nr 17, poz. 41.

jewództwem śląskim i tym samym z państwem polskim. Działalność legislacyjna śląskiego parlamentu i władz ogólnopolskich zmierzały do integracji Zaolzia z Drugą Rzeczpospolitą. Jednak te prace przerwał wybuch drugiej wojny światowej dnia 1 IX 1939 r.

The Unification of Zaolzie — Part of the Voivodeship of Silesia — with the Second Republic

Zaolzie is a part of Cieszyn Silesia to the west of the river Olza, which flows through the town of Cieszyn. For not quite a year, this region found itself within the frontiers of the Second Republic. The unification of Zaolzie with the Voivodeship of Silesia, and thus with the Polish state, went on from October 1938 to the outbreak of the war. The legislative undertakings of the Silesian Parliament and the central authorities aimed at the integration of Zaolzie and the Second Republic. The Second World War II put a halt to all such efforts.